

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku M. A. i W. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o nieobciążanie odpowiedzialnością z tytułu składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 13 stycznia 2016 r.,
na skutek skarg kasacyjnych wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 8 października 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawców na rzecz pozwanego organu rentowego kwoty po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2014 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] na skutek apelacji wnioskodawców M. A. i W. J. oraz zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W. o nieobciążanie odpowiedzialnością z tytułu składek, w pkt I zmienił zaskarżony wyrok (w pkt I) i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 19 listopada 2012 r. w ten sposób, że zwolnił W. J. z odpowiedzialności za zobowiązania O. [...] Sp. z o.o. w O. za listopad 2007 r., w pkt II zmienił zaskarżony wyrok (w pkt. III) w ten sposób,

że zasądził od M. A. i W. J. kwoty po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w pkt III oddalił apelacje w pozostałym zakresie, w pkt IV zasądził od wnioskodawców na rzecz pozwanego organu rentowego kwoty po 2.800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

W sprawie, decyzjami z dnia 19 listopada 2012 r. organ rentowy orzekł solidarną odpowiedzialność wnioskodawców: W. J. i M. A. jako członków zarządu O. [...] Sp. z o.o., za zobowiązania spółki z tytułu nie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okresy: od grudnia 2006 r. do września 2007 r., listopad 2007 r., kwiecień 2008 r. w łącznej kwocie 198.925,27 zł. Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił decyzję organu rentowego i zwolnił W. J. z odpowiedzialności za zobowiązania „O. [...]” Sp. z o.o. za miesiąc kwiecień 2008 r., oddalił odwołania w pozostałym zakresie i zasądził od wnioskodawców na rzecz pozwanego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył dwiema odrębnymi skargami kasacyjnymi pełnomocnik wnioskodawców, w całości (co do M. A.) i w części zasądzającej kwotę 191.673 zł (co do W. J.), wskazując w nich naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 108 § 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r. poz. 613 ze zm.), przez przyjęcie, że „egzekucja od spółki okazała się bezskuteczna, (...)”, art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej - przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności i przyjęcie „że pozwany organ ZUS wykazał kiedy zostały spełnione przesłanki do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...)” oraz przyjęcie „że (...) członek zarządu jest winny niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości (...)”, a także przyjęcie, „że wartość ruchomego majątku spółki jest zbyt niska, by egzekucja z niego umożliwiła zaspokojenie wierzyciela w znacznym stopniu (...)”.

Pełnomocnik wnioskodawców wniósł (co do M. A.) o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu ewentualnie o uchylenie również zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi, bądź też o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty wraz z

orzeczeniem o kosztach postępowania, a co do W. J. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części zasądzającej od tego pozwanego kwoty 191.673 zł i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw, o uchylenie w całości również zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w W. i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania w tym kosztach zastępstwa procesowego.

We wnioskach o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania wskazano, że konieczne jest rozważenie przez Sąd Najwyższy kwestii: „czy w świetle art. 108 § 4 i 116 § 1 Ordynacji podatkowej (...) organ ubezpieczeniowy ma obowiązek wykazać faktyczną bezskuteczność egzekucji kierowanej do całego majątku osoby prawnej czy wystarczy formalne wykazanie bezskuteczności egzekucji postanowieniem Komornika o umorzeniu nieskutecznej egzekucji kierowanej do części majątku osoby prawnej?”, „czy w świetle art. 116 § 1 pkt 2 - fakt, że organy ścigania pozbawiły członka zarządu dostępu do dokumentacji spółki, co nie tylko sparaliżowało działalność spółki, ale i uniemożliwiało członkom zarządu ustalenie stanu majątkowego spółki i złożenie prawidłowego wniosku o upadłość spółki stanowi spełnienie przesłanki ekskulpacyjnej wynikającej z tego przepisu”. Ponadto w skardze kasacyjnej M. A. powołano zagadnienie - „czy w świetle art. 116 § 1 pkt 1 ppkt b Ordynacji podatkowej organ ubezpieczeniowy ma obowiązek przed wydaniem decyzji o odpowiedzialności osób trzecich zbadać, kiedy wystąpiły przesłanki przesądzające dla złożenia wniosku o upadłość spółki (czyli czy podziela poglądy NSA wyrażone w uchwale 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 10 sierpnia 2009 r. II FPS 3/09”.

Ponadto w obydwóch skargach kasacyjnych uzupełniono wniosek o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania, przedstawiając zagadnienie prawne „czy także w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych, dla spełnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce, wymagana jest faktyczna bezskuteczność egzekucji z całego majątku spółki,(...)”, „czy także w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych konieczne jest przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego i wydanie decyzji wyznaczającej zakres zobowiązań spółki (istnienie

tytułu wykonawczego wobec spółki) przed wydaniem decyzji o odpowiedzialności osób trzecich”, „czy także w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych konieczne jest badanie i wykazanie kiedy wystąpiły przesłanki przesądzające dla złożenia wniosku o upadłość spółki (czyli czy Sąd Najwyższy podziela poglądy Naczelnego Sądu Administracyjnego wyrażone w uchwale 7 sędziów NSA z dnia 10 sierpnia 2009 r., II FPS 3/09)”, oraz „czy fakt, że organy ścigania pozbawiły członków zarządu dostępu do dokumentacji spółki, co uniemożliwiało członkom zarządu złożenie prawidłowego, skutecznego wniosku o upadłość spółki stanowi spełnienie przesłanki ekskulpacyjnej wynikającej z art. 116 § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej, (...)”.

W dwóch odrębnych odpowiedziach na skargi kasacyjne wnioskodawców, pełnomocnik organu rentowego wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej, oraz zasądzenie na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,
- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz

przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002, nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

W okolicznościach sprawy, brak podstaw do uznania zasadności przedstawionych w skargach kasacyjnych wnioskodawców zagadnień prawnych (pytań). Decyzję o przeniesieniu odpowiedzialności za składki niezapłacone przez spółkę na członków zarządu organ rentowy może wydać, na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), aż do upływu terminu przedawnienia (przedawnienie prawa do wydania decyzji), a oceny bezskuteczności egzekucji dokonuje się na datę wydania decyzji w tym przedmiocie. Bezskuteczność tę, jak wywiódł Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w składzie siedmiu sędziów z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319) należy rozumieć jako sytuację, w której nie ma jakichkolwiek wątpliwości, że nie zachodzi żadna możliwość zaspokojenia egzekwowanej wierzytelności z jakiegokolwiek części majątku spółki. Bezskuteczność egzekucji jest więc stanem obiektywnym, a przyczyny, jakie doprowadziły do jego powstania, pozostają bez znaczenia dla stwierdzenia jego

zaistnienia. Przepis art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej uzależnia bowiem odpowiedzialność członków zarządu spółek kapitałowych wyłącznie od zaistnienia bezskuteczności egzekucji w stosunku do spółki nie odnosząc się do przyczyn takiego stanu rzeczy. Przyczyny te są więc prawnie obojętne dla stwierdzenia braku możliwości zaspokojenia egzekwowanej wierzytelności z majątku spółki. Warunek wykazania bezskuteczności egzekucji w stosunku do spółki jest spełniony, m.in. jeżeli przed wydaniem decyzji dotyczącej przeniesienia odpowiedzialności dojdzie do umorzenia postępowania upadłościowego (podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2013 r., II UK 66/13 - niepublikowany oraz wyroku z dnia 2 września 2009 r. II UK 336/08). W związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 23 marca 2011 r., (VI GU 10/11), oraz zarządzeniem z dnia 11 grudnia 2007 r., (VI GU 44/07), Sąd Apelacyjny ustalił, że wniosek organu rentowego o ogłoszenie upadłości spółki został oddalony na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe, natomiast wniosek dłużnika został zwrócony z powodu niedopełnienia warunków formalnych.

Z tych względów, nie znajdując podstaw do przyjęcia skarg do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

Orzeczenie o kosztach oparto o odpowiednio stosowany art. 108 § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 398²¹ k.p.c., przyjmując za podstawę ustalenia wynagrodzenia pełnomocnika Zakładu stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.), przyjmując za uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2009 r., I UZP 1/09, (OSNP 2011 nr 5-6, poz. 86), że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczącej przeniesienia na członków zarządu spółki zobowiązań spółki za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym jest ustalone na podstawie § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., a nie w oparciu o § 11 ust. 2 tego rozporządzenia.

